

NDU-nyt

MUSIKKEN VISER VEJEN

Først en grundig udredning. Så faste pædagogiske rammer og forskellige former for terapi. Alt i alt et stærkt og utraditionelt behandlingskoncept. Socialpædagog Allan Johansen er på arbejde, når han sammen med en klient fyrer den af i musikrummet på Behandlingscentret Hammer Bakker.

ROCKERE MISBRUGER UDVIKLINGSHÆMMEDE

Dummebøder og trusler følger med bedre fungerende domsanbragte ind på bosted

VELLYD I MASKINRUMMET

Forstander på Nørholm Kollegiet, Peter Hald, satser på høj faglighed og glade medarbejdere

NDU-nyt sendes til

AKF – Anvendt Kommunal Forskning, Ankestyrelsen, arresthusene, bo- og beskæftigelsestilbuddene, Center for Ligebehandling af Handicappede, Danske Handicaporganisationer, Dansk Psykolog Forening, Danske Regioner, Dansk Socialrådgiverforening, Den sociale kvalitetsdatabase, Det Centrale Handicapråd, Det Kriminalpræventive Råd, Domstolsstyrelsen, Folketingets Ombudsmand, Folketingets Retsudvalg, Folketingets Socialudvalg, Folketingets § 71-tilsyn, Foreningen af beskikkede advokater, handicaprådene, Handi-Info, Institut for Menneskerettigheder, Justitsministeriet, kommunerne, Kommunernes Landsforening, Kriminalforsorgen, Landsforeningen af opholdssteder, Landsforeningen af Patientrådgivere og Bistandsværgere i Danmark, Landsforeningen LEV, medierne, oligofreni-klinikkerne, politikredsene, professionshøjskolerne, regionerne, retskredsene, Retslægerådet, Retsplejerådet, Rigsadvokaten, Rådet for Socialt Udsatte, samrådene, Servicestyrelsen, Socialpædagogernes Landsforbund, socialpædagogiske opholdssteder, Socialt Udviklingscenter SUS, statsadvokaterne, statsforvaltningerne, Straffelovrådet, UFC Handicap, universiteterne (de juridiske fakulteter), Velfærdsministeriet, Videnscenter for Psykiatri og Udviklingshæmning og VISO.

Hertil kommer en lang række enkeltpersoner med særlig ekspertise og interesse for området.

Lars Sandberg

Henriette Stevnhøj

Anders Toftegaard

Connie Brorsen

NDU

Det landsdækkende Netværk vedrørende Domfældte Udviklingshæmmede

Region Midtjylland er driftsherre for NDU

VISO finansierer NDU's aktiviteter

NDU
Engtoften 5
8260 Viby J.

Redaktion:

Ansvarshavende
Seniorkonsulent
Cand.scient.pol.
Lars Sandberg

Lars.Sandberg@ps.rm.dk
8728 8103 – 2172 9197

Kommunikationsmedarbejder
Journalist
Henriette Stevnhøj Pedersen

Henriette.Pedersen@ps.rm.dk
8728 1809 – 2135 9060

Studentermehjælper
Stud.scient.pol.
Anders Toftegaard

Anders.Toftegaard@ps.rm.dk
8728 8106

Sekretær
Connie Brorsen

Connie.brorsen@ps.rm.dk
8728 8100

Skriftlige indlæg skal sendes til NDU@rm.dk. Redaktionen forbeholder sig ret til at forkorte disse. Indlæg udtrykker ikke nødvendigvis NDU's holdninger. Bladet er gratis. Send navn og adresse til NDU@rm.dk.

Forside: Pressefoto René Sch tze
Grafisk tilrettelæggelse: Pia Jensen, WDC
Tryk: Scanprint as
Oplag: 1.800

Eftertryk tilladt med kildeangivelse
ISSN 1901-2101

Deadline for artikler og indlæg til *NDU-nyt* juni 2009 er 11. maj. Skrivevejledning fås på www.ndu.dk

De kalder hinanden for brødre og bliver truet med dummebøder. Fuglekær Udviklingscenter ved Vejle har fået en ny type beboere, som har rødder i bandekriminalitet og rocker-miljøerne. Det får de nu at føle på bostedet

6

Et utraditionelt match af pædagogik og terapi skaber gode resultater

12

Leder: Pligten kalder

4

Uddeling af dummebøder, trusler og fund af våben er blevet virkelighed på bosteder

6

Back-up'ere beskytter bosted

9

Kort nyt

10

På Behandlingscentret Hammer Bakker får klienterne en udredning af tre måneders varighed. Den danner grundlaget for behandlingsindsatsen

12

Hvad så bagefter? Behandlingscentret Hammer Bakker har beskrevet et forslag til udslusningsboliger, når klienterne er færdige med den intensive behandling

16

Så fik 21 kommuner i hovedstadsområdet et samråd – omsider

18

Portræt. I sommeren 2007 blev Peter Hald forstander på Nørholm Kollegiet. Han slår et slag for den anerkendende tilgang.

22

Kun en tåbe frygter ikke loven. Kronik af historiker Pernille Sonne

26

Psykologerne fra Center for Oligofrenipsykiatri hjælper kriminelle udviklingshæmmede tilbage til et værdigt liv

29

Et blad går på vingerne. Velkommen til *NDU-nyt_02*

32

26

Psykologerne hjælper kriminelle udviklingshæmmede tilbage til et værdigt liv

29

PLIGTEN KALDER

Det kriminalpræventive tilsyn med landets godt 400 domfældte udviklingshæmmede er en alvorlig sag. Og et kommunalt myndighedsansvar. Ikke at forglemme.

Kommuner, der røgter dette ansvar med omhu, trækker på en stor bank af viden. Om hver enkelt lovovertræders adfærd, funktionsniveau og recidivrisiko. Om mulige tiltag inden for discipliner som psykiatri, sexologi, misbrugsbehandling og socialpædagogik. Om det sammensatte regelgrundlag. Og om samarbejdet med anklagemyndighed, politi og domstole. For nu bare at tage det vigtigste.

Med adgang til et fagligt bæredygtigt miljø kan disse kommuner således ud fra dommens muligheder og vilkår træffe beslutninger, som løbende sikrer, at lovovertræderens risiko for at begå ny kriminalitet er mindst mulig.

Hvordan kommunerne over en bred kam forvalter myndighedsansvaret, bliver synligt, når Velfærdsministeriet her i foråret præsenterer en større undersøgelse af tilsynsarbejdet. Lyder en af konklusionerne, at domfældte udviklingshæmmede kan tåle at få mere opmærksomhed rundt omkring på forvaltningsgangene, falder det fint i tråd med NDU's erfaringer. De viser nemlig, at kendskabet til målgruppen, behandlingsmulighederne og lovreglerne svinger noget fra sted til sted. Brugbar sparring inden for egne rækker er ikke altid let at få.

Forklaringen er vel, at mange kommuner ikke savner udfordringer navnlig efter opgave- og strukturreformen. Og at gruppen af domfældte ikke syner af meget, om end den delvist ændrer sig og fortsat vokser - med komplikationer til følge.

Omvendt kan de menneskelige omkostninger blive høje, hvis det kriminalpræventive tilsyn for alvor fejler. Hvorfor bliver det hensyn ikke vægtet højere?

Måske skal der mere viden til? Mere bevågenhed? NDU gør gerne sit hertil. I foråret via en efteruddannelse, en temadag om lovreglerne, en håndbog med lovregler og anvisninger på, hvordan praksisfeltet kan navigere i gråzonen mellem straffeloven og serviceloven, og en møderække om en række veldokumenterede problemer hos de ansvarlige ministerier, styrelser og organisationer sammen med Det Centrale Handicapråd, Landsforeningen LEV og Socialpædagogernes Landsforbund.

Og naturligvis via vores blad, *NDU-nyt*.

God fornøjelse!

[af]

LARS SANDBERG, SENIORKONSULENT, NDU'S SEKRETARIAT, REGION MIDTJYLLAND

NDU FÅR MODERNE OG LANGTIDSHOLDBART LOGO

NDU's nye logo signalerer seriøsitet og skarphed. Og så får beskueren forklaret, hvad forkortelsen NDU står for.

Forkortelse, forklaring og en flig af det gamle blad samlet i ét billede. Sådan kan NDU's nye logo fortælles i én sætning. Vejen dertil har til gengæld været præget af mange ord, udkast og diskussioner.

Det var sekretariatet, som i forbindelse med omlægning af *NDU-nyt* tog en rask beslutning om også at få et nyt logo. Opgaven tilfaldt grafisk designer Pia Jensen, der er layouter på *NDU-nyt*.

Tiden var løbet forbi det lille grønne blad med bogstaverne NDU. Alligevel er der trukket flere streger fra det gamle logo til det nye.

Udgangspunktet var at gengive bladet i en ny form. Hun har også haft øje for det gamle logos svaghed med forkortelsen. Den er, medmindre man er meget godt kendt med Netværket vedrørende Domfældte Udviklingshæmmede, svær at afkode. Derfor blev opgaven at forene de tre elementer: titlen, forkortelsen og bladet i ét billede. Og forsyne det med et moderne og langtidsholdbart udtryk.

Et nyt logo til et vidensnetværk som NDU skal vise en forskel, give en karakteristik af netværket og tilføje det værdi. Det er ifølge Pia Jensen et klassisk valg med skrifttypen Trajan på den sorte bund. Skriften er baseret på formen af bogstaverne på soklen af Trajansøjlen i Rom. Det klassiske skriftsnit er med til at fastholde det saglige udtryk og den skarphed, der er kendetegnende for netværkets arbejde.

KOFOEDSMINDE

Ny forstander

Hans Christian Hansen satte sig i chefstolen den 1. januar 2009. Han er 56 år, socialpædagog og cand.scient.soc. og kommer fra jobbet som fagcenterchef i Sorø Kommune. Hans Christian Hansen afløser konstitueret forstander, Leif Gallmeyer. *NDU-nyt* bringer i næste nummer et portræt af den nye forstander.

8,3 mio. kr. til bedre arbejdsmiljø

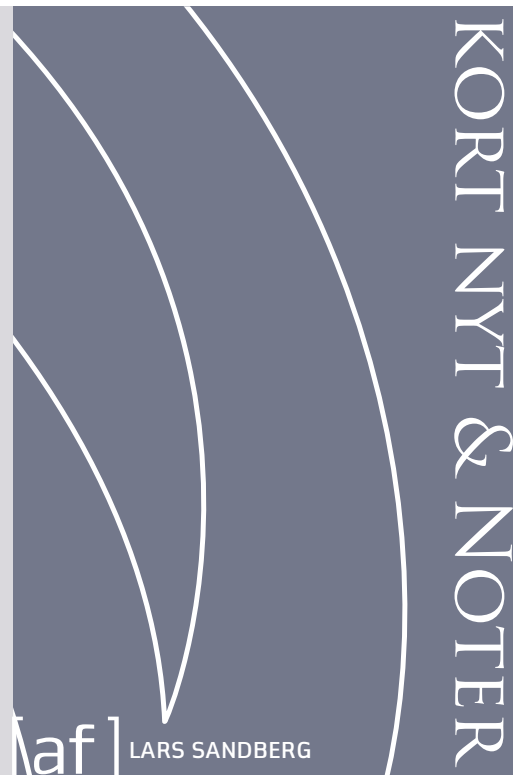
Forebyggelsesfonden har bevilget 8,3 mio. kr. til at udvikle arbejdsmiljøet for de godt 330 ansatte på Kofoedsminde. Projektet skal reducere den fysiske og psykiske nedslidning i et miljø, hvor ansatte i flere tilfælde oplever krænkelse, trusler og vold fra beboere. Med sygefravær og personaleudskiftning som konsekvens.

Sparerunde

Et merforbrug på 22,5 mio. kr. i 2008 tvinger Kofoedsminde til at afskedige 23 medarbejdere.

Inspektionsrapport fra ombudsmanden

Ombudsmanden har udsendt en rapport efter inspektionsrunden på Kofoedsminde i april 2007. Den kan læses på www.ombudsmanden.dk.

MANGE KRÆNKERE ER DÅRLIGT BEGAVEDE ELLER UDVIKLINGS-HÆMMEDE

En del børn og unge, der udsættes for seksuelle overgreb, bliver selv krænkere. Og adskillige af dem er psykisk udviklingshæmmede eller dårligt begavede.

Det dokumenterer psykologerne i behandlingsprojektet JANUS, regeringen satte i gang i 2003 som led i en handlingsplan om bekæmpelse af seksuelt misbrug af børn, jf. www.projektjanus.dk.

NDU følger op senere med artikler om projektet og den viden, der er skabt om overgrebsadfærd blandt unge udviklingshæmmede.

DOMFÆLDTE UDVIKLINGSHÆMMEDE MISBRUGES AF ROCKERE

[Brødre] Uddeling af dummebøder, trusler og fund af oversavet jagtgevær er blevet virkelighed på bosteder for domsanbragte udviklingshæmmede. Flere af de bedre fungerende beboere bevæger sig på kanten af det rockermiljø, de gerne vil identificere sig med, men som udnytter dem.

Overvågning er et nyt tiltag på Fuglekær Udviklingscenter, som er indrettet i en ældre firlænget gård i Børkop ved Vejle.

af

HENRIETTE STEVNHØJ, KOMMUNIKATIONSMEDARBEJDER,
NDU'S SEKRETARIAT, REGION MIDTJYLLAND

For nylig fandt personalet på Fuglekær Udviklingscenter, et bosted for blandt andet domfældte udviklingshæmmede i Børkop ved Vejle, et oversavet jagtgevær i en busk uden for vinduerne. Hvordan det var havnet i busken, verserer der flere forklaringer på fra stedets beboere. Men alt tyder på, at geværet – og et kraftigt slagvåben, som blev fundet på et af værelserne – er leveret til Fuglekær af 'kammerater' udefra. Kammerater, som personalet på bostedet vurderer, har tæt tilknytning til rockere eller støttegrupper til rockere.

Fundet af våbene på bostedet i Børkop er et konkret eksempel på en skræmmende udvikling, der bliver bekræftet af flere af de bosteder i landet, som huser udviklingshæmmede domfældte. Der bliver fortalt historier om beboere, som i løbet af få timer kan skaffe våben. Eller beboere, som bliver opsøgt af rockertyper og truet med tæsk, hvis de ikke betaler deres gæld. Fælles for historierne er, at det er de såkaldte bedre fungerende udviklingshæmmede, der kredser omkring miljøer, som er kendt for bandekriminalitet. Det fortæller afdelingsleder og pædagog på Fuglekær Udviklingscenter, Charlotte Grønhøj. Hun har aktuelt to beboere, som begge er knyttet til rockerrelaterede grupper i Midt- og Østjylland. De to beboere har modtaget en institutionsdom for deres kriminalitet og er anbragt på det pædagogiske bosted.

Rockerrelationer giver prestige

- De kalder hinanden 'brødre' og bruger

en terminologi, som vidner om relationer til rockermiljøet. Og de er tydeligvis stolte af det og vil gerne identificere sig med rockerne, siger Charlotte Grønhøj.

- Det giver prestige at være tæt på det kriminelle miljø, som ifølge vores oplysninger tæller AK81-medlemmer og andre rockerrelaterede grupper. Det kan vi høre på den måde, de taler på. Snak om våben og 'jeg kan skaffe en pumpgun på to minutter', har vi hørt flere gange. Og jeg er sådan set ikke i tvivl om, at de har ret, siger Charlotte Grønhøj.

Ifølge afdelingslederen handler det om, at de bedre fungerende beboere bliver tiltrukket af det kriminelle miljø, hvor de bliver mødt med anerkendelse. Måske for første gang i deres liv, som ellers kan være rigt på nederlag på grund af deres begrænsede evner, både intellektuelt og socialt. Det er i dette miljø, de laver den kriminalitet, som de får dom for. Før de får set sig om, skal de "gøre tjenester", som enten trækker dem ud i gæld eller ny kriminalitet. Og det slipper de ikke ud af, selv om de bliver fritaget for straf og har dom til anbringelse på en institution. Det er kynisk, siger hun.

- Den ene af vores beboere har en gæld på omkring 120.000 kr. Så vidt vi ved, handler det blandt andet om våben, som er blevet leveret. Han har ikke kunnet betale og nu løber der dummebøder på. Vi kan tilbyde ham at få styr på hans økonomi. Det kan være hjælp til at lægge budget

og holde styr på udgifterne. Men vil han ikke tage imod håndsrækningen, så står vi magtesløse. Det er et stykke pædagogisk arbejde, vi skal præstere her, siger Charlotte Grønhøj, som tilføjer, at motivation til samarbejdet ikke altid rækker.

- 'Vores drenge' orienterer sig mod normalområdet og vil derfor gerne hænge ved deres relationer, også de kriminelle. At det kan skabe uoverskuelige problemer, kan de ikke forudse, siger hun.

Overvågning efter dramatisk besøg

Gæld og tjenester har flere gange ført til dramatiske situationer – både for beboere og personale. Som for nylig, da to biler rullede ind på gårdspladsen og ud steg ni personer, som gerne ville have sig en lille snak med en af beboerne.

Personalet ringede efter politiet i Vejle, men valgte også at gå ud og tage konfrontationen med 'gæsterne'. Det lykkedes at tale gæsterne fra at komme ind alle sammen. I stedet kom et par stykker med ind for at tale med den beboer, som var målet for visitten.

- Denne gang gik det godt. Men det er med hjertet oppe i halsen, når det sker. For selv om vi kan og vil beskytte vores beboere, så skal vi også passe på sikkerheden for personalet, siger Charlotte Grønhøj.

På Fuglekær bliver der ringet efter politiet, som er hurtige til at dukke op. Men tingene kan udvikle sig hurtigere, end en

[f.] DOMFÆLDTE UDVIKLINGSHÆMMEDE

Antallet af domfældte udviklingshæmmede er på landsplan vokset fra 184 i 1998 til godt 400 i 2007 svarende til en stigning på næsten 120 procent.

Hovedparten er udviklingshæmmede i lettere grad eller ligestilles med udviklingshæmmede ud fra en samlet vurdering af deres funktioner. Nogle af de sidste er så begavet, at de principielt set er strafegnede. Men deres sociale, emotionelle, somatiske og intellektuelle funktioner er alt i alt så dårlige, at de fritages for straf og i stedet får en foranstaltningsdom.

Ofte kan de have store adfærdsmæssige vanskeligheder. Det kan skyldes tidlige følelsesmæssige skader, karakterafvigende personlighedstræk, omsorgssvigt, misbrug af alkohol og euforiserende stoffer.

De bliver typisk dømt for sædelighedsforbrydelser, vold, ildspåsættelse, trusler, tyveri og hærværk. Cirka 80 procent af dommene er berammet til fem år eller er uden længstetid.

Kilde: Netværket vedrørende Domfældte Udviklingshæmmede, www.ndu.dk

10.000 kr. pr. tand

En udviklingshæmmet mand blev gennembanket og fik knækket tre fortænder af medlemmer fra indvandrerbanden Black Cobra. Årsag: Gæld

patruljebil kan køre. Derfor har Fuglekær nu taget et utraditionelt initiativ for at skærpe sikkerheden på bostedet. Siden 1. december har et privat vagtfirma haft deres gang i eftermiddagstimerne på gården, og på murene er der installeret overvågningskameraer. Begge dele virker efter hensigten.

- Vi ved fra politiet, at rockertilhængerne er meget lidt begejstrede for at blive fotograferet. Så det har været med til at begrænse trafikken herude.

Men der skal passes på alligevel, og det koster også i personaleressourcer.

Charlotte Grønhøj har fundet det nødvendigt at sætte to pædagoger på som ledsagere, når en af de pågældende beboere skal på udgang. Siden en pædagog blev skubbet kraftigt af en fremmed mand, som tydeligvis var efter beboeren, bliver der ikke taget chancer. Men fagligheden er i højsædet, bedyrer Charlotte Grønhøj.

- Vi har sikkerheden i fokus, både for os selv og vores beboere. Men vi arbejder stadig pædagogisk. Det er årsagen til, at vi for eksempel ikke forhindrer beboeren i at få udgang. Han har også gode relationer, som skal plejes og støttes. Det er den bedste vej ud af kriminaliteten.

Skruppelløs adfærd, siger en rystet Anders G. Christensen, som er afdelingsleder på Østruplund, et bosted for udviklingshæmmede på Fyn. Han fører også kriminalpræventivt tilsyn med en udviklingshæmmet irakisk mand, der bor i egen lejlighed.

Irakeren er faldet i klørerne på indvandrerbanden Black Cobra, som han har oparbejdet en gæld til. Den skal betales tilbage, ellers får det konsekvenser. Det fik den udviklingshæmmede mand, som lider af posttraumatisk stress, at føle, da han blev passet op hjemme i sin lejlighed af Black Cobra-medlemmer. Først blev han tæsket, dernæst bankede de hans hund. På vej ud af døren knækkede bandemedlemmerne tre af irakerens fortænder for at minde ham om, at han stadig skylder 30.000 kr. 10.000 kr. pr. tand.

Episoden har chokeret de professionelle, der arbejder med domfældte udviklingshæmmede, som enten bor på botilbud eller bliver ført tilsyn med i egne boliger.

- Det er ekstremt uhyggeligt, da Black Cobra har et helt andet moralkodeks, end vi kender til. Selv om det lykkes at betale sin gæld, så dukker der bare no-

get andet op, siger Anders G. Christensen. Af samme årsag lægger han i dag sine tilsynsbesøg på neutral grund, hvis der er risiko for at støde ind i bandemedlemmer i de private hjem.

I den aktuelle sag har den irakiske mand holdt sig skjult i flere uger, så Anders G. Christensen end ikke har kunnet føre sit tilsyn normalt. Først forleden dukkede den udviklingshæmmede frem fra sit skjul, alene for at konstatere, at hans lejlighed er blevet ribbet. Og der er ifølge Anders G. Christensen ikke tvivl om, hvem gerningsmændene er. At melde det til politiet, bliver der ikke tale om. Frygten for repressalier er for stor.

Hjemkommunen Middelfart har undervejs i forløbet været på banen for at finde en holdbar løsning, som skal hjælpe den udviklingshæmmede ud af bandens benhårde greb. Og det kommunale engagement er stort, siger Anders G. Christensen. Alligevel er det et vanskeligt arbejde.

- Hvis den pågældende, som er i lommen på banden, ikke er motiveret for at tage imod hjælp, så står vi magtesløse, siger han.

[f.] FUGLEKÆR UDVIKLINGSCENTER

Fuglekær Udviklingscenter ligger – fordelt på fire lokationer – i Brejningområdet ca. 10 km øst for Vejle. Målgruppen er mennesker over 18 år med udviklingshæmning og massive adfærdsproblemer. Flere har desuden personlighedsforstyrrelser.

Der er 47 beboere på Fuglekær Udviklingscenter. Cirka en tredjedel af beboerne har en dom, resten bor der frivilligt for at få pædagogisk støtte og hjælp i hverdagen.

www.fuglekaer.dk

Back-up'ere skaber TRYGHED og plads til PÆDAGOGIK

[Ro på] Fuglekær Udviklingscenter har siden december haft forstærkning af politifolk uden for tjenesten. De arbejder på lige fod med det faste personale. Mikset mellem pædagogisk personale og politifolk på fritidsjob er en succes.

- Den bedste beslutning, vi længe har truffet.

Afdelingsleder Charlotte Grønhøj er ikke i tvivl, når hun skal evaluere det usædvanlige valg, hun sammen med den øvrige ledelse og medarbejderne traf i slutningen af 2008. Personalet skulle have forstærkning, da der var udskiftning i personalegruppen, og ikke mindst fordi nye beboere var mere krævende. I stedet for at opnormere antallet af pædagogisk personale, fik bostedet en aftale med en gruppe af politifolk, som gerne ville arbejde i deres fritid. En ordning, som er med til at fastholde de rammer, som personalet skal bruge for netop at kunne bevare fokus på det pædagogiske arbejde.

- I begyndelsen var der skepsis i personalegruppen over for ideen med ekstra personale, der skulle tage vare på sikkerheden. Det er usædvanligt at trække andre faggrupper ind, når opgaven stadig er pædagogisk. Derfor var meldingen fra medarbejderne i første omgang, at de selv ville klare opgaven med vikardækning, fortæller Charlotte Grønhøj. Men behovet for 'noget andet' ulmede stadig.

- Vi fik øjnene op for, at der var brug for mere, end det pædagogiske personale kunne bidrage med. Der var sket en forråelse, som vi ikke kunne agere i. Ofte blev vi kastet ud i situationer, som vi egentlig ikke var uddannet til at magte. For eksempel fysiske konfrontationer. Stemningen ændrede sig, og flere bekymrede sig for sikkerheden, fortæller afdelingslederen om forløbet op til den

1. december, hvor de første back-up'ere, som de kaldes, mødte ind på Fuglekær.

Politifolk skaber respekt

Politifolkene har kompetencer inden for psykologi, og dem nyder både personale og beboere godt af, siger Charlotte Grønhøj.

- Back-up'erne tager del i husets rytme på linje med det øvrige personale. Men er der optræk til konflikt, så har back-up'erne sikkerheden i fokus. Netop fordi de er uddannede i at håndtere spændte situationer, bliver konflikter hurtigere trappet ned. Det handler både om teknik og respekt, vurderer Charlotte Grønhøj. Selv om back-up'erne hverken er i uniform eller på anden måde skilter med deres faglighed, så udstråler de en naturlig autoritet.

De forstår vores vilkår

Charlotte Grønhøj kan nævne flere eksempler: Episoden med den vrede og udadreagerende beboer, som ikke havde i sinde at følge med seks pædagoger. Da de to back-up'er kom til, fulgte han stille og roligt med. En anden situation, hvor en ophidset beboer ville køre fra bostedet i bil. Den politiuddannede back-up'er vidste nøjagtig, hvor han skulle stille sig i forhold til bilen, så han ikke risikerede at blive kørt ned, men så han stadig kunne holde en tæt dialog med beboeren i bilen. Som i øvrigt blev talt ud af bilen igen. Det er Charlotte Grønhøjs indtryk, at back-up'erne får noget med hjem fra deres vagt på Fuglekær.

- De ser, hvordan vores metoder er og hvilke vilkår, vi arbejder under. At vi for eksempel ikke har lovhjælp til at undersøge et værelse for skjulte sager, er kommet bag på nogle af vores back-up'ere. Det har helt klart givet os nogle fordele i det formelle samarbejde med politiet. Vi oplever en stor forståelse, og helt konkret venter vi aldrig længe på politiet på Fuglekær, når vi ringer efter dem.

Charlotte Grønhøj er pædagog og afdelingsleder på Fuglekær Udviklingscenter, hvor anbragte domfældte har relationer til rockere. Det skaber utryghed og uro.

VISO FÅR ET FLOT SKUDSMÅL

Sidste års massive kritik af VISO er nu næsten helt forstummet. En evaluering fra Rambøll Management viser, at organisationen leverer det, den skal: Gratis og brugbar specialiseret rådgivning og udredning til kommuner, borgere og frontpersonale. Evalueringen kan læses på www.servicestyrelsen.dk.

NYE TANKER OM BOTILBUD TIL UDVIKLINGSHÆMMEDE

Det Centrale Handicapråd nedsætter en tænketank med nøglepersoner, som skal skabe en helt ny vision for botilbuddene til udviklingshæmmede i Danmark. Der er lagt op til et definitivt opgør med institutionskulturen og de noget kollektive livsformer, som fortsat dominerer mange steder. Visionen forventes også at omfatte bosteder til domfældte udviklingshæmmede. TrykFonden og Vanførefonden støtter projektet med henholdsvis 0,9 og 0,2 mio. kr.

SEMINAR OM NDU'S FREMTIDIGE OPGAVER

Ifølge kontrakten mellem Region Midtjylland og VISO skal NDU's virke drøftes i forbindelse med en kommende rekonstruktion af VISO's vidensfunktioner.

Som optakt til næste kontraktforhandling afholder regionen og NDU et seminar den 16. september 2009 for en kreds af videnshavere i kommuner og regioner.

FLERE PLADSER TIL DOMFÆLDTE UDVIKLINGSHÆMMEDE

Region Midtjylland og kommunerne i området imødekommer snart det stigende behov for flere pladser til dømt udviklingshæmmede. Det sker, når de to regionale botilbud, Granbakken og Møllebækken, udvider med i alt 12 pladser.

UDDANNELSESLØFT

Danske Regioner og Socialpædagogernes Landsforbund vurderer samstemmende, at der er brug for at styrke den faglige specialisering på pædagoguddannelsen, så nye socialpædagoger bliver klædt bedre på til at varetage de stadig mere komplekse opgaver på socialområdet.

Botilbud til dømt udviklingshæmmede mærker også denne udfordring. Derfor investerer man meget tid på at introducere og oplære nyuddannede pædagoger, ligesom efteruddannelsesbehovet vedvarende er stort de fleste steder.

TIDSBEGRÆNSEDE DOMME SES EFTER

Justitsministeriets Forskningskontor forbereder evalueringen af bestemmelsen om tidsbegrænsede foranstaltningsdomme, som blev indført i straffeloven i sommeren 2000. I henhold til § 68 a skal domstolene således ved afsigelse af en dom afgøre, om der skal være en længstetid – og hvor lang den skal være.

Som regel tidsbegrænses en dom, hvis den udviklingshæmmede har begået mindre alvorlig kriminalitet som simpel vold eller tyveri.

Derimod fastsættes der normalt ingen længstetid, hvis der er tale om personfarlig kriminalitet: Drab, røveri, grov vold, brandstiftelse og alvorlige sædelighedsforbrydelser.

Fra midten af 2000 til udgangen af 2007 blev der afsagt 463 nye domme til udviklingshæmmede lovovertredere, *jf. tabellen*. 195 af dommene – svarende til 42 procent – er uden længstetid.

Langt de fleste tidsbegrænsede domme er sat til tre eller fem år og kan under visse omstændigheder forlænges. Der føres løbende kontrol, så dommene ikke opretholdes i længere tid end nødvendigt.

Justitsministeriets Forskningskontor vil primært indhente vurderinger og kvantitative data fra retsinstanserne, men det sociale område vil også i et vist omfang blive inddraget i evalueringen.

Og her er man især optaget af, hvor længe de domme, der måtte være ophævede, faktisk varede; om der er kommet den proportionalitet mellem kriminaliteten og foranstaltningens længde, Folketinget ønskede; hvorvidt ny kriminalitet i højere grad resulterer i en ny dom i stedet for tiltalefrafald; og om de kortere domsperioder skærper eller hæmmer det forebyggende socialpædagogiske arbejde med eventuel ny kriminalitet til følge.

Foranstaltingernes længstetid, 1. juni 2000 – 2007

	Ingen længstetid	1 år	2 år	3 år	5 år	I alt
2000-2007	195	3	12	86	167	463

Kilde: Justitsministeriets Forskningskontor. Årlige redegørelser til Folketingets Retsudvalg. På www.ndu.dk kan man læse fordelingen af længstetidene i hvert af årene.

NDU ANSØGER OM 2,7 MIO. KR. TIL METODEPROJEKT OM RISIKOVURDERINGER

NDU har netop ansøgt TrykFonden om 2,7 mio. kr. til udvikling af strukturerede metoder til risikovurderinger af domfældte udviklingshæmmede m.fl.

EFTERUDDANNELSE

NDU's igangværende efteruddannelse slutter i april med fjerde modul om arbejdet med strukturerede risikovurderinger. Søgningen til næste efteruddannelse har været så stor, at NDU længe inden ansøgningsfristens udløb måtte oprette to hold af i alt knap 70 pædagoger og tilsynsførende konsulenter fra kommuner og regioner. Undervisningen begynder i september 2009 og slutter i maj og juni 2010.

FORSKNING I KRIMINALITETSFOREBYGGELSE

De fem regioner bidrager med i alt 0,5 mio. kr. til finansiering af et ph.d.-studium ved Center for Registerforskning på Aarhus Universitet. Studiet skal forske i sammenhængen mellem psykisk sygdom og kriminalitet med særligt fokus på de kriminalpræventive effekter ved opøgende behandling.

SÆDELIGHEDSKRIMINELLE

Svært psykisk syge og udviklingshæmmede, der er dømt for seksuelle overgreb, har lavere risiko for at begå nye overgreb end mindre forstyrrede personer. Det viser en undersøgelse, cand.psych. Susanne Bengtson og overlæge Jens Lund har gennemført. Den kan læses på www.ugeskriftet.dk.

KONFLIKTRÅD BLIVER PERMANENTE

Justitsministeren har fremlagt lovforslag om oprettelse af konfliktråd rundt om i landet. I mere end 10 år har en forsøgsordning vist, at ofre og gemingsmænd er tilfredse eller meget tilfredse med at have deltaget i disse frivillige møder.

Selvom udfordringen er en anden og konfliktrådet skal forberedes med ekstra omhu, gælder dette også for lovovertrædere og ofre med mere eller mindre udtalte psykiske udviklingsskader. Kan de tage vare på sig selv, erkender de i det stor og hele deres skyld og har de en vis empati, så kan de indgå i et konfliktråd. En mægler og en bisidder ser til, at konfliktrådet forløber konstruktivt.

LOVOVERTRÆDERE MED AUTISME

Videnscenter for Autisme har udsendt en guide, der kan støtte politifolk, advokater, dommere m.fl. i kontakten med lovovertrædere, som har autisme. Nogle af disse er også udviklingshæmmede.

Guiden kan læses på www.autisme.dk.

Kommunikationen mellem retsinstanserne og udviklingshæmmede lovovertrædere var i september 2006 temaet i *NDU-nyt*. I den forbindelse opfordrede NDU politiet til at specialuddanne folk til at afhøre udviklingshæmmede, ligesom man har særligt uddannede folk til at (video)afhøre børn, der er ofre eller vidner.

Temanummeret kan læses på www.ndu.dk.

af] LARS SANDBERG

KORT NYT & NOTER

BAKKEGÅRDEN OPBYGGER ET KOMPETENCECENTER

Den sikrede institution Bakkegården under Region Sjælland skal opbygge en kompetencecenterfunktion i forhold til de dårligt begavede og udviklingshæmmede kriminelle mellem 15 og 18 år. Det sker, efter at Danske Regioner i en analyse har vurderet, at der er brug for at styrke indsatsen på området. Endvidere skal de fysiske rammer på alle sikrede ungeinstitutioner forbedres, så man kan afskærme de dårligst fungerende fra de andre unge kriminelle.

Sødisbakke, Granbakken, Grønnebæk, Nørholm Kollegiet, Koføedsminde og NDU's sekretariat bistår Bakkegården med projektet.

ET UTRADITIONELT MATCH af pædagogik og terapi skaber gode resultater i Aalborg

[**Puslespil**] Helhedsvurdering, terapi og faste pædagogiske rammer finder sammen i behandlingskonceptet på Hammer Bakker i Vodskov ved Aalborg. Metoden er med til at skabe større overblik for både personale og klienter.

End ikke en begyndende havgus kan skjule Behandlingscentret Hammer Bakkers formidable udsigt over Limfjorden, der snor sig som et blankt bånd gennem det nordjyske landskab. Indenfor viser forstander Kirsten Larsen rundt på behandlingscentret, der ligger stateligt på højdedraget ved Vodskov nord for Aalborg. I næsten 100 år har bakkerne været hjemsted for institutioner, primært for udviklingshæmmede beboere. Siden 1996 har den røde murstensbygning fungeret som behandlingscenter for psykisk udviklingshæmmede, som alle har eget værelse med bad og udsigt, adgang til fælleskøkkener og opholdsrum. Der er mennesketomt på førstesalen med værelser. Klienterne er optagede af dagens program, som foregår i musikrummet, på værkstedet eller uden for området. Mette, som en af de 13 klienter på behandlingscentret, er egentlig på vej ned ad trappen, men viser venligt det lyserøde pigeværelse frem. Selv om Hammer Bakker er et foreløbigt stop på vejen for husets klienter, så bliver ønsket om for eksempel nye farver på væggene så vidt muligt imødekommet, fortæller Kirsten Larsen. Mette har nu boet på værelset med de rosa vægge i 14 måneder og er glad for det, siger hun. Kirsten Larsen nikker og tilføjer, at det er dejligt, at Mette trives.

Hammer Bakker var nyskabende

Kirsten Larsen og afdelingsleder Alice Gade Jensen var med i den arbejdsgruppe, der stod bag udviklingen af Behandlingscentret Hammer Bakker i begyndelse af 1990'erne.

- Vi havde et ønske om at etablere en behandlingsinstitution, som havde fokus på udviklingshæmmede med psykiatrisk over-

bygning. Med vores erfaring kunne vi se, at der manglede et miljø, hvor udviklingshæmmedes svære psykiske og følelsesmæssige problemer blev anerkendt som noget særligt, og hvor denne anerkendelse blev omsat i en pædagogisk og behandlingsmæssig ramme. Vi var bevidste om, at institutionen også var en nyskabelse inden for arbejdet med voksne udviklingshæmmede, og derfor blev forarbejdet også meget grundigt beskrevet, fortæller Kirsten Larsen.

Den nye institution skulle sikre klienterne en helhed i deres hverdag ved at integrere boligen og dagbeskæftigelse i ét miljø. I institutionen skulle der være mulighed for at veksle mellem et ikke-terapeutisk miljø, hvor de socialpædagogiske elementer var bærende, og et terapeutisk miljø, hvor der skulle arbejdes ud fra en miljøterapeutisk grundtanke.

Behandlingscentret tog form på papiret i midten af 1990'erne, og huset på bakken blev taget i brug i maj 1996.

I dag er Behandlingscentret Hammer Bakker kommunalt drevet med en målgruppe, der tæller lettere udviklingshæmmede over 18 år, de fleste med svære psykosociale og følelsesmæssige problemstillinger. Hertil kommer de domfældte udviklingshæmmede, som behandlingscentret lige nu har fire af.

Pædagogik og terapi matches

Behandlingscentret Hammer Bakker bygger sit arbejde på tre dimensioner: socialpædagogik, miljøterapi og terapi, som bl.a. kan være musikterapi eller fysioterapi. Det er en kombination, der tidligere ikke har været stor tradition for, men som personalet har gode erfaringer med, siger Kirsten Larsen.

- Vi tilbyder klienterne en helhedsorienteret behandling og en omsorg, som er med til at

støtte og dæmme op for de problematikker, de har. Det handler om at gøre miljøet på Hammer Bakker terapeutisk og udnytte de muligheder, der ligger i dagligt samvær, rutiner og aktiviteter. Samtidig har vi en begrænset tidshorizont, som også er med til at holde os skarpe på, at klienten skal videre. Vi er ikke et bosted, hvor tiden arbejder for os. Det er også årsagen til, at vi bruger begrebet 'klienter'. Det er 'distancerende' og signalerer, at her fra skal man videre. Vi har klienterne i en afgrænset periode, og det stiller nogle særlige krav til os, men også til vores klienter, fortæller Kirsten Larsen. Vi vurderer, at klienterne klart har gavn af kombinationen af de tre elementer, og at det skaber en større helhed i behandlingsarbejdet.

Udredning er et puslespil

Et forløb på behandlingscentret bliver indledt med en tre måneders observationsperiode, hvor der bliver indsamlet materiale til en grundig udredning af klienten. Udredningen giver et klart billede på, om den enkelte klient kan profitere af et decideret behandlingsforløb på Hammer Bakker. Udredningen kan bestå af alt fra jordemoderens fødselsbeskrivelse - så vidt den findes - til anamnese, udtalelser fra lærere, skolepsykologer, nære pårørende og myndigheder, som har været i kontakt med klienten. Og ikke mindst klientens egne erfaringer og udsagn. Kort sagt, alt hvad der er skrevet og sagt om den pågældende bliver samlet i en udredning, som nemt kan nærme sig 30-40 tætskrevne sider.

- Vi skal danne os et nuanceret helhedsbillede og bruger derfor meget tid på udredningen. Det er til tider et detektiv-

Behandlingscentret er placeret smukt på Hammer Bakker ved Vodskov. Her er udsigt over Limfjorden, og indsejlingen til Aalborg Havn kan skimtes i det fjerne. Her nyder assistent Jytte Bønding det første forårs-solskin.

[f:] USÆDVANLIG KOMBINATION

Behandlingscentret Hammer Bakker, som er et kombineret døgn- og dagtilbud, slog portene op 1. maj 1996 og var et resultat af fire års arbejde med at skabe en ny type institution for psykisk udviklingshæmmede. Arbejdsgruppen bag etableringen af behandlingscentret ville skabe et miljø, hvor udviklingshæmmedes svære psykiske og følelsesmæssige problemer blev anerkendt som noget særligt, og hvor denne anerkendelse blev omsat i en pædagogisk og behandlingsmæssig handlingsramme. Arbejdsgruppen sigtede især på at udvikle og styrke integrationen mellem socialpædagogikken og de terapeutiske behandlingstilbud – et samarbejde, der ellers ikke har været stor tradition for i Danmark.

Valget af Hammer Bakker som lokalitet skyldtes, at institutionen skulle ligge i et område, hvor der var plads til klienternes særlige adfærd. Samtidig var en placering i nærheden af Aalborg også vigtig, så der kunne gøres brug af det faglige netværk i Aalborgs 'indre marked', som det blev udtrykt. Endelig blev der lagt vægt på de fysiske rammer, som indbød til, at man kunne bo der i lang tid.

[af] HENRIETTE STEVNHØJ, KOMMUNIKATIONSMEDARBEJDER,
NDU'S SEKRETARIAT, REGION MIDTJYLLAND

[f:] HAMMER BAKKER

- Etableret i 1996 af Nordjyllands Amt
- Drevet siden 1. januar 2007 af Aalborg Kommune efter § 107 i serviceloven
- Har 12 behandlingspladser, en akutplads og en aflastningsplads til voksne udviklingshæmmede, som kan lide af angst, depression, personlighedsforstyrrelser og spiseforstyrrelser mv., og som udviser udadreagerende, selvskadende og personfarlig adfærd
- Råder over 65 medarbejdere og et samlet budget i 2008 på ca. 22 millioner kroner

Det er et vigtigt element i vores koncept, at vi giver klienten en oplevelse af at have betydning, siger Alice Gade Jensen, pædagog og afdelingsleder på Behandlingscentret Hammer Bakker.

Institutionerne på Hammer Bakker har huset udviklingshæmmede i årtier.

På Hammer Bakker er brugerne klienter. Det er 'distancerende' og signalerer, at her fra skal man videre. Der er plads til 12 klienter, som hver har sit værelse.

Det handler om at gøre miljøet på Hammer Bakker terapeutisk og udnytte de muligheder, der ligger i dagligt samvær, rutiner og aktiviteter, siger Kirsten Larsen, forstander på Behandlingscentret Hammer Bakker.

arbejde, hvor vi er meget afhængige af pårørendes hjælp til for eksempel at skaffe gamle skolepapirer for at give os et overblik over fortidens skoleophold eller opholdssteder. Selv om det er et omfattende arbejde, og vi har at gøre med en klient med en lang historie og mange kontakter til myndigheder bag sig, så viser det sig ofte, at vi er de første, som samler informationerne til ét billede, siger Alice Gade Jensen.

Og det samlede billede viser oftest, at der er flere årsager til, at klienten har brug for behandling. Den typiske klient er kendetegnet ved, at han, med Kirsten Larsens ord, har cirklet rundt i skolesystemet.

- Vi har mødt adskillige unge, som gennem hele livet har modtaget forskellige former for hjælp. Ved at sætte historien sammen, kan vi se, at der er taget mange højst forskellige beslutninger. Når vi får kontakt med klienten, er han typisk utilpasset, har haft utallige nederlag, er som regel i misbrug og kriminalitet, og ikke sjældent bærer han rundt på en meget stor gæld, siger Kirsten Larsen, som også beskriver de fleste klienter som 'overleverere'. De er ofte i stand til at hutle sig igennem tilværelsen ved at opsøge kontakter og leve på gaden. Men det har altså konsekvenser, fortæller hun.

Struktur på hverdagen

Hverdagen for klienterne på behandlingscentret ligger i faste forudsigelige rammer. Det er konkret afspejlet i det fælles opholdsrum i 'Dagbehandlingen', hvor den ene væg er afsat til dagskemaer til hver klient. Arbejdsdagen begynder kl. 8.30 og slutter kl. 14.00, hvorefter klienterne har fri eller "egentid".

Grundtanken er behandling, og ikke aktivering eller beskæftigelse, selv om behandlingsforløbet kan finde sted i et af værkstederne. Hver enkelt klient har sin egen personlige dagsrapport, hvor hendes eller hans adfærd og reaktionsmønstre bliver beskrevet generelt og i forhold til behandlingsplanen. Dagsrapportens informationer samles i en 14-dages rapport til senere brug i en evaluering af behandlingsplanen.

- Formålet er at yde en individuel behandling, som nøje er afstemt efter den enkeltes behov, ressourcer og problemstillinger. Derfor går vi meget op i, at behandlingsprocessen ser på klientens hele liv: Arbejde, bolig og fritid. Vi forsøger at lave rammer, som ligner en normal hverdag. Det er et vigtigt element i vores koncept, at vi giver klienten en oplevelse af at have betydning. Derfor bliver klienten inddraget i daglige beslutninger, hvor klientens valg bliver taget seriøst. Det er med til at skabe positive oplevelser af, at 'jeg kan', siger Alice Gade Jensen.

Pålidelige medarbejdere

Det kræver en stor indsats at være medarbejder på Hammer Bakker. Behandlingen forudsætter, at der bliver skabt en tæt, ikke at forveksle med privat, relation mellem klient og medarbejder, og samspillet er afgørende for udfaldet.

- Vi formulerer det sådan, at det, vi siger, også er det, vi gør. Vi arbejder meget på at være tydelige i vores grænsesætning, og klienten skal erfare, at vi er til at regne med, siger Kirsten Larsen. Selv om der ikke er tale om et generelt voldeligt miljø, så kan der til tider opstå situationer, hvor luften emmer af konflikt.

- I de situationer er det klart, at vi lynhurtigt skal kunne analysere situationen. Er der tale om en klient, som i affekt reagerer voldsomt ved at smide med en potteplante, eller er der tale om en klient, som reagerer med vrede og aggressioner, og hvor andre er målet? Derfor er det vigtigt, at vores medarbejdere er veluddannede og har kendskab til det psykiatriske område og er åbne over for at arbejde med egen personlig udvikling. Det kræver en vis robusthed at være her, til gengæld får man meget igen, siger Alice Gade Jensen.

(Mette er et opdigtet navn. Redaktionen er bekendt med det rigtige)

[f:] HAMMER BAKKER

Dynamisk behandlingsform

Behandlingsprocessen er en tværfaglig indsats, der integrerer socialpædagogik, miljøterapi og andre behandlings- og terapiformer. Blandt andet bliver musikterapi brugt flittigt. Det er behandlingscentrets erfaring, at sammenspillet mellem de forskellige fagområder skaber en dynamisk behandlingsform.

Udredningen

Et forløb indledes altid med en udredning, som skal være grundlag for en måske kommende behandling. Udredningen tager minimum tre måneder og består af en beskrivelse af klientens barn- og ungdom og voksenliv, baseret på sagsakter fra kommune, pårørendes og klientens egne udtalelser. Hertil kommer test- og undersøgelsesresultater, vidnesbyrd fra skoler og anden kommunikation, som har at gøre med klienten.

Medarbejderne

For at blive ansat på behandlingscentret skal man som minimum have en pædagogisk eller anden relevant socialfaglig uddannelse af en længde på mindst tre og et halvt år. Desuden skal ansatte være indstillet på, at tilgangen til klienterne på Hammer Bakker kan være en anden end på andre institutioner, da behandleraspektet fylder en del. Medarbejderne skal være bevidste om de forskellige roller: Den professionelle, som vil sige at kunne iagttage, vurdere og handle på baggrund af faglige vurderinger, tilsidesætte egne behov og adskille egne følelser. Den personlige, som betyder, at medarbejderen kan træde i karakter som et selvstændigt individ med mening, erfaringer og grænser. Den private, som omfatter tanker og følelser, som ikke vil gavne klienten.

Kilder: Alice Gade Jensen og Kirsten Larsen, Behandlingscentret Hammer Bakker

KIRSTEN LARSEN, FORSTANDER, OG KIRSTEN BYRNE OLSEN, AFDELINGSLEDER,
BEHANDLINGSCENTRET HAMMER BAKKER, AALBORG KOMMUNE | bhc-post@aalborg.dk

SKRÆDDERSYEDE UDSLUSNINGSFORLØB KAN MINDSKE RECIDIV

[**Bedre matchning**] Meget af det forudgående pædagogiske behandlingsarbejde går tabt, når udslusningen af lettere udviklingshæmmede kriminelle med karakterafvigende træk kikser og ender med ny kriminalitet. Forklaringen er et gennemgående fravær af specialviden og individualiserede udslusningstilbud. For at afhjælpe noget af problemet har Behandlingscentret Hammer Bakker og Aalborg Kommune et skræddersyet udslusningsforløb på tegnebrættet.

Alt for ofte ender en lettere udviklingshæmmet med karakterafvigende træk i ny kriminalitet, når han udsluses efter dommens ophør. Med en ny dom vender han måske retur til botilbudet, der atter kan gå i gang med et pædagogisk behandlingsarbejde. Et sådan forløb har ikke kun menneskelige omkostninger. Det er også dyrt i kroner og ører.

Derfor er der brug for at lave nye og skræddersyede udslusningstilbud til denne gruppe. I vores geografiske område rækker et tilbud til seks-otte beboere – som satellit til behandlingscentret. Sammen med Aalborg Kommunes Ældre- og Handicapforvaltning er vi ved at skitsere et forslag, som ventes at blive politisk behandlet her i foråret. Forslaget hviler på to afgørende forudsætninger:

For det første skal der være et veluddannet personale, som har specialviden og praksiserfaringer med at rumme, rådgive og vejlede målgruppen. Fokus skal i højere grad være på beboernes handlinger og adfærd end på deres svage begavelse, om end det hænger sammen. Af sikkerhedshensyn skal der være to personer på vagt om dagen. Om natten rækker det med en rådighedsvagt.

For det andet skal der være nogle hensigtsmæssige rammer. Målgruppen vil som følge af sine karakteristika sjældent profitere af at bo i et fællesskab. Og slet ikke sammen med svagere fungerende beboere. I stedet bør etableres et bosted med selvstændige lejligheder, der er så lidt institutionsprægede som muligt. Det skal være placeret højst 10 kilometer fra behandlingscentret. Endvidere påtænkes en del af behandlingscenterets dagbehandling udvidet til også at omfatte et beskæftigelsestilbud til denne gruppe.

Et svært og komplekst felt

Som flere af vores kolleger kan vi også pege på, hvorfor netop disse lovovertrædere udgør en så svær udfordring. De sociale myndigheder rundt om i landet har nemlig sjældent tilstrækkelig viden om målgruppen. Og derfor råder man

heller ikke over velegnede udslusningstilbud.

Underligt er det ikke, vil vi straks pointere. Området er jo uhyre komplekst.

For gruppen hører til de bedst begavede og på flere områder mest velfungerende blandt de domfældte udviklingshæmmede. De kan løse mange praktiske opgaver og ønsker at bestemme mest muligt selv. De fungerer også godt fysisk, og har sjældent brug for pleje. De ser ikke sig selv som handicappede og erkender ikke, at de har brug for vejledning og pædagogisk bistand.

Beboere med karakterafvigende træk gør ofte behandlingsarbejdet og udslusningen vanskelig. De kan tiltro sig selv evner og færdigheder, de ikke er i nærheden af at have. De opfatter sig som normale og tager skarp afstand fra svagere beboere. Derfor har de brug for tæt vejledning i omgangen med andre. Til tider kan de være udadrettede og truende over for personalet og andre personer, så der skal arbejdes meget med deres sociale adfærd. De får da også typisk domme for personfarlig kriminalitet.

Hertil kommer, at de stadig udgør en relativt ny målgruppe for det kriminalitetsforebyggende arbejde i socialt regi. Førhen afsonede en del af dem i fængslerne. Således tegner de sig uden tvivl for en stor del af de senere års stigning i antallet af domme til svagt begavede kriminelle.

Når det går galt

Som hovedregel gennemføres en udslusning i roligt tempo. Med afsæt i en statusrapport og ekspertudtalelser om det hidtidige forløb laver behandlingscentret i god tid en udslusningsplan med angivelse af mål, indsats og tidsplan. Heri indgår en beskrivelse af støttebehov, netværk, ressourcer, problemer, adfærd, risikofaktorer mv. Og forløbet forberedes nøje med alle relevante parter for at gøre beboerens overgang til ny bolig og beskæftigelse så let som mulig.

Alligevel kan der opstå problemer, når en klient efter endt behandling flytter – eksempelvis til en almen bolig eller bofællesskab.

At bo ude i det 'normale samfund' kan vise sig at være noget helt andet og langt sværere, end mange af dem havde forestillet sig. Drømmen smuldrer måske. Den udviklingshæmmede kan nemt få problemer med at klare sig selv, styre sin økonomi, skabe sunde kontakter og finde en kæreste. Risikoen for ny kriminalitet er til stede. Især hvis han havner i det forkerte miljø, hvor andre forstår at udnytte og lokke ham. Eller hvor han selv udnytter andre, der er endnu svagere fungerende.

Den udviklingshæmmede bliver altså konfronteret med sin egen utilstrækkelighed. Og det kan skabe frustration eller afmagt, som kan resultere i trusler mod naboer, sagsbehandlere, hjemmevejledere eller helt tilfældige personer.

I de tilfælde, hvor den udviklingshæmmede har formået at søge hjælp hos en sagsbehandler eller hjemmevejleder, kan denne – trods de bedste intentioner – have svært ved at afkode faresignalerne og møder ham måske på et for højt abstraktionsniveau. Den udviklingshæmmede føler sig måske ikke forstået, og står stadig tilbage med sine problemer. Det kan resultere i frustration, som kan være svær at håndtere. Da er risikoen for ny kriminalitet nærliggende. En handling, der i bund og grund er et råb om hjælp.

Med et målrettet udslusningstilbud vil disse udviklingshæmmede givetvis få betydeligt større livskvalitet og mindre risiko for at falde tilbage til kriminalitet. Og derfor er forslaget også ud fra en ressourcemæssig betragtning fornuftigt.

21 HOVEDSTADSKOMMUNER opretter et fælles samråd

[**Udtalelser til retsinstanserne**] Efter to års forarbejde blev et nyt fælleskommunalt samråd i hovedstaden en realitet den 1. januar 2009. Samrådet er det syvende af slagsen på landsplan, og dermed kan de fleste kommuner trække på højt specialiseret, tværfaglig ekspertise, når retsinstanserne ønsker udtalelser i sager om sigtede eller domfældte udviklingshæmmede.

En foranstaltning bør skræddersyes, så den så vidt muligt passer til personens udviklingstrin og står mål med lovovertrædelsen og risikoen for ny kriminalitet. For at sikre, at anklagemyndighed og domstol har den bedste forudsætning for at træffe en afgørelse, kan de indhente råd og vejledning fra samrådene.

Nu har 21 kommuner i Storkøbenhavn omsider fået et fælles samråd, der bliver drevet af Rudersdal Kommune. Antallet af sager vil i sagens natur variere, men baseret på amternes erfaringer forventer samrådet at skulle behandle omkring 40 sager om året. Driften finansieres efter befolkningstallet i hver kommune.

Samrådet i Storkøbenhavn er det syvende i rækken efter strukturreformen. At der nu efterhånden er samråd over det meste af landet, glæder givetvis både de involverede kommuner og retsinstanserne.

Samråd trak ud

Det tog sin tid at danne det nye samråd. Kommunerne i Storkøbenhavn var godt klar over, at der efter strukturreformen skulle findes en afløser for samrådene i Frederiksborg og Københavns amter. På et så lille og komplekst område vil kun

meget få kommuner kunne opbygge et højt specialiseret og tværfagligt samråd, der kan rådgive anklagemyndighed og domstole, når udviklingshæmmede er sigtede eller dømt for kriminalitet.

Løsningen lå bare ikke lige for. For et stort antal kommuner skulle på højt niveau træffe en fælles og forpligtende beslutning. Om samrådets forankring, sammensætning, opgaver, sagsgange og økonomi. Samtidig måtte kommunerne nødvendigvis prioritere de mange nye skal-opgaver fra amterne. Og heri indgår samrådets funktioner ikke, da de som bekendt ikke er fastlagt ved lov.

Der er udformet en forretningsorden og en kvalitetsstandard for samrådet. Og lige så vigtigt: En samtykkeerklæring. For det gør en forskel, når flere myndigheder er involveret i en sag. Som følge af forvaltningslovens § 28 om videregivelse af personlige oplysninger fra en myndighed til en anden kan samrådet kun få tilsendt journaloplysninger, statuserklæringer, tilsynsrapporter, mentalerklæringer mv., hvis den person, sagen omhandler, giver sit samtykke. Det kan forsinke samrådets arbejde, men hensynet til borgeren vejer tungest.

SAMRÅDET FOR 21 KOMMUNER I HOVEDSTADSOMRÅDET

1. januar 2009 trådte samrådet formelt i funktion. Samrådet rådgiver retsinstanserne på vegne af 21 kommuner, hvoraf 20 hører under Nordsjællands og Vestegnens politikredse, mens den sidste hører under Københavns politikreds. Samrådet består af:

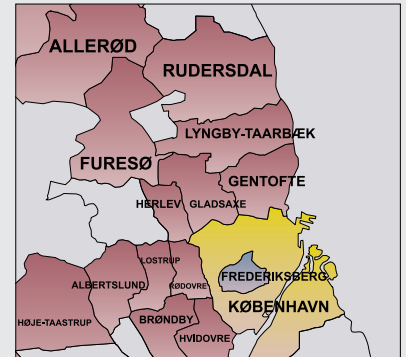
- Kontorchef, cand.jur. Annette Fehmerling, Psykiatri og Handicap, Rudersdal Kommune
- Susanne Lerche, leder af Kriminalforsorgen Nordsjælland
- Psykiater Finn Gerholt, Psykiatrisk Sygehus i Helsingør
- Leder Ditte Andersen, Rudersdal Aktivitets- og Støttecenter
- Pædagogisk konsulent Brit Hansen, Psykiatri og Handicap, Rudersdal Kommune

Opholdskommunen for den udviklingshæmmede, hvis sag behandles, deltager på samrådets møde. Herudover kan særligt sagkyndige indkaldes ad hoc.

[af]

ANNETTE FEHMERLING, KONTORCHEF, PSYKIATRI OG HANDICAP I RUDERSDAL KOMMUNE | afe@rudersdal.dk

OVERSIGT OVER SAMRÅDENE I DANMARK, MARTS 2009*

- Aalborg Kommune driver samrådet på vegne af kommunerne i regionen
- Viborg Kommune driver samrådet på vegne af kommunerne i regionens vestlige del
- Århus Kommune driver samrådet på vegne af kommunerne i regionens østlige del
- Region Syddanmark driver samrådet på vegne af kommunerne i regionen
- Københavns Kommune driver sit eget samråd
- Frederiksberg Kommune driver en samrådslignende funktion ad hoc
- Rudersdal Kommune driver samrådet på vegne af 21 hovedstadskommuner

TILLEMPET EFTER § 2 I FORRETNINGSORDENEN FOR SAMRÅDET I RUDERSDAL

Samrådet udtaler sig vejledende til anklagemyndighed og domstole om:

- en sigtet tilhører målgruppen i straffelovens § 16, stk. 1 og 2 og derfor bør undgå straf
- den type foranstaltning, som bedst vil kunne forebygge nye lovovertrædelser
- eventuelle vilkår i denne dom
- en dom bør skærpes, når det vurderes, at den ikke forebygger ny kriminalitet godt nok
- en dom bør opretholdes eller ophæves

Samrådet kan efter aftale yde kommunerne bistand om eksempelvis tilsyn med målgruppen.

* De tilbageværende kommuner, som ikke er med i et fælles samråd, rådgiver selv retsinstanser.

NDU's sekretariat vil gerne informeres, hvis der bliver etableret andre samråd i Danmark.

Kilde: Netværket vedrørende Domfældte Udviklingshæmmede (NDU).

ERFARINGER MED VOLD OG TRUSLER

Center for Kvalitetsudvikling har lavet et udviklingsprojekt om dokumentation af indsatsen over for potentielt voldelige beboere på tre store bosteder i Region Midtjylland: Granbakken, Nørholm Kollegiet og Mosetoft. Et auditpanel af otte fagpersoner har i den forbindelse stillet skarpt på seks sagsforløb og opsamlet adskillige opmærksomhedspunkter i en rapport, der kan læses på www.rm.dk.

MINDRE RISIKO FOR KRIMINALITET

Danskernes risiko for at blive udsat for tyveri, hærværk og vold er faldet markant siden 1987. Det viser en såkaldt offerundersøgelse, som professor Flemming Balvig fra Københavns Universitet og forskningschef Britta Kyvsgaard fra Justitsministeriets Forskningskontor har lavet.

Den kan læses på www.jm.dk.

NY EFTERUDDANNELSE FOR PSYKOLOGER

Der mangler psykiatere ikke mindst inden for voksen- og retspsykiatrien. Derfor har Danske Regioner netop præsenteret en fireårig specialistuddannelse for psykologerne, som er en af de faggrupper, der kan løfte flere og større opgaver i psykiatrien. Man kan læse mere om dette initiativ på www.regioner.dk.

HANDICAPPOLITIK

De første synlige resultater af handicaprådenes virke kan nu aflæses: 80 kommuner har i 2008 formuleret en skriftlig handicappolitik – eller er på vej til at gøre det.

Læs mere herom på www.akf.dk.

BEDRE KRIMINALPRÆVENTIV INDSATS OVER FOR PSYKISK SYGE

Politiet, de sociale myndigheder og psykiatrien (PSP-samarbejdet) skal fremover samarbejde tættere for at forebygge, at socialt udsatte og psykisk syge personer begår kriminalitet. Indsatsen skal koordineres bedre, så de ikke falder i et tomrum mellem flere myndigheder.

Samarbejdet kræver, at myndighederne hurtigt og smidigt kan udveksle oplysninger om den enkelte person.

ÅRSBERETNINGER MED FOKUS PÅ DOMFÆLDTE UDVIKLINGSHÆMMEDE

Center for Ligebehandling af Handicappede og Det Centrale Handicapråd sætter fokus på domfældte udviklingshæmmede i beretningerne for 2008. Året, hvor der 'blev gjort op med flere års dødvande og apati på feltet', som det hedder. I samarbejde med Landsforeningen LEV, Socialpædagogernes Landsforbund og NDU har CLH og DCH fremsendt en byge af anbefalinger om konkrete initiativer til de ansvarlige instanser og myndigheder.

RATIFIKATION AF DEN NYE HANDICAPKONVENTION ER PÅ VEJ

I forbindelse med udmøntningen af satspuljemidlerne for 2009 har Folketinget afsat 2 mio. kr. til en oplysningskampagne om FN's handicapkonvention om rettigheder for personer med handicap. Konventionen foreligger nu i en endelig dansk oversættelse. Det forventes, at Folketinget ratificerer den inden sommerferien.

STYRKET INDSATS OVER FOR PSYKISK SYGE KRIMINELLE

Forebyggelse, behandling og samarbejde. Sådan lyder nøgleordene i Danske Regioners oplæg til en styrket indsats over for psykisk syge kriminelle. Antallet af disse lovovertrædere er vokset fra 1.427 i 2004 til 2.058 i 2008. En udvikling, regionerne nu vil sætte en stopper for i samarbejde med kommuner, politi, anklagere, kriminalforsorg og læger.

Læs mere på www.regioner.dk.

KNIBER MED KVALIFICERET BEHANDLING FOR ALKOHOLMISBRUG

Udviklingshæmmede med alkoholmisbrug får sjældent en kvalificeret behandling. For misbrugscentre og bosteder er tit usikre på, hvordan man bedst hjælper dem ud af misbruget.

Servicestyrelsen har derfor oprettet en hjemmeside (www.servicestyrelsen.dk/uhmisbrug), hvor behandlere og pædagoger kan få viden om, hvordan man kan støtte udviklingshæmmede i et behandlingsforløb.

RISIKOVURDERINGER AF KRIMINELLE MED AUTISME

Bedre risikovurderinger og kriminalpræventivt arbejde i forhold til lovovertrædere med autismedforstyrrelser fordrer mere viden. Det fortæller Videnscenter for Autisme i *Autismebladet* (oktober 2008), som kan ses på www.autisme.dk.

Problemet er også kun alt for velkendt, når det drejer sig om domfældte udviklingshæmmede, jf. artiklerne i *NDU-nyt* fra august 2008.

KOMMUNALE KVALITETSPROJEKTER

Kommunernes Landsforening har sat fokus på kvaliteten i den offentlige service. Med *Det Fælleskommunale Kvalitetsprojekt* vil kommunerne blandt andet udvikle viden og udveksle erfaringer om de bedste metoder. Det gælder også i forhold til indsatsen over for udviklingshæmmede, hvor 11 delprojekter er sat i gang. Om eksempelvis magtanvendelser, værdig og respektfuld behandling, selvbestemmelse og effektmåling.

Læs mere på www.kl.dk.

SUNDHEDSSTYRELSEN: NYE TILTAG SKAL FOREBYGGE KRIMINALITET

Sundhedsstyrelsen foreslår i en rapport en række initiativer, der bedre kan forebygge, at psykisk syge begår grov kriminalitet. Blandt andet bør unge kriminelle blive udredt og undersøgt for psykiske lidelser og mentale handicap, inden dommerne fastlægger sanktionen.

Rapporten kan ses på www.sst.dk.

af] LARS SANDBERG

FÅ STYR PÅ DET JURIDISKE REGELGRUNDLAG

Hvilke love gælder, når en udviklingshæmmet voksen bliver sigtet eller får en foranstaltningssdom? Hvad indebærer kommunernes modtagepligt, og hvilke forskellige foranstaltningstyper findes der?

Den 28. maj bliver der mulighed for at få bedre styr på paragrafferne, når NDU holder en temadag om det juridiske regelgrundlag. Temadagen er henvendt til kommunale ledere, sagsbehandlere, tilsynsførende konsulenter og hjemmevejledere, der er nøglepersoner, når voksne udviklingshæmmede bliver sigtede for kriminalitet eller får en dom.

Undervisere på dagen er cand.jur. Susanne Bonde, Aalborg Kommune, og cand.jur. Merete Schrøder, Region Sjælland, som begge har mange års erfaring på området. I løbet af temadagen vil de komme ind på de dele af retsplejeloven, straffeloven, serviceloven, retssikkerhedsloven, udgangsbekendtgørelsen og rigsadvokatens meddelelse om behandlingen af straffesagerne, som udgør regelgrundlaget for arbejdet med disse udviklingshæmmede.

Temadagen afholdes torsdag den 28. maj 2009 kl. 9.30 til kl. 16.30 på Serverin Kursuscenter i Middelfart. Der er pt. 70 tilmeldte, men stadig få ledige pladser.

Tilmelding sker på www.ndu.dk senest 8. april.

Her skal man IKKE hænge med næbbet

[Fremdrift] Mød Nørholm Kollegiets forstander Peter Hald, manden med det faste håndtryk og de klare meninger. Han gør status over sine snart første to år i chefstolen i Herning. Med vægt på den anerkendende tilgang, magtanvendelser, psykisk arbejdsmiljø – og hvorfor personalets faglighed er vejen frem.

[af]

LOUISE KASTRUP SCHEIBEL, KOMMUNIKATIONS-
MEDARBEJDER, CENTER FOR VOKSENSOCIAL,
REGION MIDTJYLLAND | louise.scheibel@ps.rm.dk

– God morgen drenge, gi'r I en halv kop kaffe? Forstander Peter Hald snakker til et par af Nørholm Kollegiets beboere en hverdagsmorgen ved halv otte tiden. 'Hej Peter, der er kaffe på kanden,' svarer de mandlige beboere først i 30'erne. Peter bænker sig hjemmavant med kaffen i ét af fælleskøkkenerne, mens han småsludrer og joker med beboerne over deres havregryn og boller med pålægschokolade. Efter små 10 minutter rejser forstanderen sig. Takker for skænken, ønsker fyrene en god dag og begiver sig videre til det næste køkken.

Efter flere halve kopper kaffe i de forskellige køkkener, går Peter Hald tilbage til sit kontor. På vejen møder han nogle af sine medarbejdere, som briefer ham. Om hvordan aftenen og natten er forløbet, og hvordan stemningen er netop denne morgen. For ikke to morgener er ens.

– At gå rundt og sige god morgen i fælleskøkkenerne er altid noget af det første, jeg gør, når jeg møder på arbejde. Det er vigtigt for mig at se, hvordan motoren i skibet lyder – hver dag. For hos os er der ikke plads til pædagoger, der hænger med næbbet. Det udnytter vores beboere med det samme. Giver motoren mislyde fra sig, er det én af afdelingslederne eller mig, som straks tager sig af det, fortæller Peter Hald, som nu har siddet i forstanderstolen i knapt to år på Region Midtjyllands største tilbud til domfældte udviklingshæmmede, Nørholm Kollegiet i Herning.

I sommeren 2007 valgte den tidligere forstander Elisabeth Bakkensen at oprette sit eget botilbud og forlade Nørholm Kollegiet. Det førte til, at en del medarbejdere forlod stedet.

[f:] NØRHOLM KOLLEGIET

- 33 personer bor på Nørholm Kollegiet
- 8 personer bor i eget hjem med støtte fra Nørholm Kollegiet
- Af de 41 personer har:
 - 4 dom til anbringelse
 - 6 tilsynsdom med mulighed for administrativ anbringelse
 - 8 tilsynsdom
 - 1 ophold i varetægtssurrogat
- Der var 3 indberetninger om magt-anvendelser i 2007 og 14 i 2008
- Råder over 82 medarbejdere og et samlet budget i 2009 på 28 millioner kroner
- Til sommer er 35 medarbejdere inklusiv afdelingsledere og forstander uddannet supervisorer

”

At gå rundt og sige god morgen i fælleskøkkenerne er altid noget af det første, jeg gør, når jeg møder på arbejde.

- Fra begyndelsen gjaldt det om at skabe tryghed og optimisme på trods af, at en tredjedel af personalet rejste og nye kom til i løbet af kort tid. Det skabte frustrationer hos nogle beboere, fordi deres hverdag blev brudt. Her var pludselig ingen faste og genkendelige strukturer tilbage, fordi alt var nyt for både de nye medarbejdere og jeg selv, husker Peter Hald tilbage.

Den anerkendende tilgang

Peter Hald har derfor sammen med gamle og nye afdelingsledere videreført de gode tanker fra den tidligere forstanders tid om fokus på åbenhed og tydelighed omkring ledelsesbeslutninger, opstilling af mål for personalets arbejde og brugen af den anerkendende tilgang. Så alle, både gamle og nye medarbejdere, ved, hvilke retning Nørholm Kollegiet skal rykke i.

Ifølge forstanderen handler den anerkendende tilgang først og fremmest om at vise respekt for andre mennesker. Og at tilgangen virker på Nørholms beboere, bliver han bekræftet i hver dag.

- Vi arbejder meget bevidst med menneskesynet, og det synes jeg afspejles i, hvordan vores beboere har det. Når jeg kigger på dem, så er jeg sikker på, at Nørholm Kollegiet er det rigtige sted for dem at bo. Jeg kan se, at beboerne trives, ligesom det forholdsvis lille antal konflikter i dagligdagen også fortæller mig, at vi arbejder rigtigt og har udstukket den rette pædagogiske kurs, siger forstanderen.

Anerkender og handler på konflikter

Langt de fleste dage er fredelige på Nørholm Kollegiet på trods af, at beboerne er domfældte udviklingshæmmede, hvoraf en del kan udvise problemskabende adfærd.

- Når der opstår en konflikt hos os mellem en beboer og personalet, er det oftest, fordi personalet skal 'flytte sig'.

Ikke beboeren. Men det kræver helt klart meget at rumme vores beboere og deres problematikker. Vi prøver at være til stede, vise respekt og ikke udvise frygt. Grunden til de få konflikter er uden tvivl, at medarbejderne er meget blandt beboerne og ikke mindst, at personalet er uddannet, fortæller Peter Hald.

Vi arbejder meget bevidst med menneskesyn, og det synes jeg afspejles i, hvordan vores beboere har det. For når jeg kigger på dem, så er jeg sikker på, at Nørholm Kollegiet er det rigtige sted for dem at bo.

Man kan ikke tale om konflikt uden at spørge til magtanvendelser. Hvordan forholder Nørholm Kollegiet sig til dem?

- Hos os har vi den filosofi, at magtanvendelser kan og skal minimeres. Vi skal ikke acceptere dem. Vi forsøger at undgå dem, så meget vi kan. Derfor arbejder vi hele tiden på at udvikle nye værktøjer, som passer til hver enkelt beboer. Det bevirker, at vi næsten helt undgår, at der opstår situationer, hvor en magtanvendelse kommer på tale.

Vi trækker os typisk fra en konflikt-situation og beder beboeren gå ind i sin lejlighed. Senere banker vi på døren og hører, om vi kan tage en snak om, hvad der skete. Det er en værdig måde at håndtere det på. Vi viser, at vi har respekt for beboeren.

Peter Hald lægger ikke skjul på, at den anerkendende tilgang også godt kan bestå i at give skideballe til beboerne indimellem. Det er et sundhedstegn, for det betyder, at medarbejderne tør tage konflikten og kan håndtere den, når det er nødvendigt.

"Vi italesætter konflikter, men det er ikke altid, at de bliver løst, det medgiver jeg. Men det er bedre at bringe dem frem i lyset end at forsøge at lade som om, at de ikke findes."

Trivsel altid på dagsordenen

Den anerkendende tilgang bruges også internt i personalegrupperne og i ledelsen.

"Vi har fået en ny åbenhed og en mere direkte tilgang til tingene, efter vi er blevet bevidste om også at benytte den anerkendende tilgang i forhold til os selv," siger Peter Hald.

Som et led i arbejdet med den anerkendende og forebyggende tilgang har Kollegiet fået midler fra Forebyggelsesfonden til i foråret at oprette en sundhedscafé for medarbejderne. Her kan de motionere, blive behandlet af en fysioterapeut og tale med en psykolog – uden at det havner i deres personalemapper. Og det hele uden tidsbestilling og uden at der behøver være en bestemt episode, der ligger til grund for, at man har brug for en samtale.

- Det skal være sådan, at en medarbejder kan gå ned til vores egen psykolog eller fysioterapeut, hvis man har brug for at snakke eller har ondt i skulderen. Det er lettere at forebygge end at sætte ind, når korthuset først er ramlet, fortæller forstanderen.

I tråd med denne tankegang er trivsel et fast punkt på både personale- og ledelsesmøderne. Her taler man om, hvordan det går hver enkelt – også privat. For privatlivet påvirker uundgåeligt ens arbejde, mener forstanderen.

Hos os har vi den filosofi, at magt-anvendelser kan og skal minimeres. Vi skal ikke acceptere dem. Vi forsøger at undgå dem, så meget vi kan.

Hver afdeling på Nørholm Kollegiet har også kriseplaner, hvor man kan se, hvem der gør hvad, hvis en medarbejder har det virkelig skidt. Hvem, der er kontaktpersoner, og hvem der er det privat for hver enkelt medarbejder. En ny personalepolitik med fokus på især sygefravær og trivsel er lige på trapperne. Det er ifølge Peter Hald ikke den enkelte medarbejders problem, hvis han eller hun har det dårligt.

- Det er sandelig arbejdspladsens problem. Derfor gælder det om at få den pågældende på højkant, så godt vi kan. Med alle personens kompetencer i spil igen. Vi skal ikke vente på, at krisen sker. På et bosted som vores dur 'hensynbetændelse' bare ikke.

Faglighed i fokus

Hos Peter Hald er der ingen tvivl om, hvorfor det er vigtigt, at der bliver taget hånd om personalet. Personalet er nemlig motoren, som driver skibet frem. Og en motor skal plejes og passes. Det gælder både den strikt faglige del og det psykiske arbejdsmiljø. Fundamentet er og bliver personalets faglighed og trivsel. I den forbindelse har supervision stor betydning. Til sommer er 35 ud af 82 medarbejdere – inklusiv forstanderen selv – uddannet som supervisorer. De skal yde supervision på tværs af afdelingerne hver 14. dag – både i forhold til beboerne og personalet.

- Supervisionen giver en anden måde at gå til beboerne på. Vi dyrker det, fordi nogle beboere kan være vanskelige og køre os ud til kanten. Det kan ske, at nogle medarbejdere søger væk på grund af en bestemt beboer. Så laver vi et reflekterende team af medarbejdere, der kan undre sig og stille spørgsmål – og få øje på andre perspektiver og handlemuligheder.

Også i ledelsesgruppen benytter de supervision, hvor en afdelingsleder eller forstanderen selv sidder i stolen, mens de andre tænker højt om, hvad der fylder for den pågældende.

- Det er meget effektivt og lærerigt for os, siger Peter Hald.

Et fast team af supervisorer tager også ud af huset og løser opgaver. Det er med til at slå Nørholm Kollegiets navn fast og skaber netværk uden for Herning. Det øger også personalets faglighed samtidig med, at medarbejderne får andre impulser.

Hvad er det vigtigste for et tilbud som Nørholm Kollegiet?

- Fagligheden. Uden tvivl. Derfor har vi også en fuldtids uddannelseskonsulent, som sørger for, at al efteruddannelse til medarbejderne kører på skinner. Fagligheden er det eneste, vi har og den eneste sikkerhed for både personale og beboere. Faglighed er også det eneste, som vi kan leve af både nu og i fremtiden.

Det er sandelig arbejdspladsens problem. Derfor gælder det om at få den pågældende på højkant, så godt vi kan. Med alle personens kompetencer i spil igen. Vi skal ikke vente på, at krisen sker.

KUN EN TÅBE FRYGTET IKKE LOVEN

[Vold] Om psykisk udviklingshæmmedes forhold til straffeloven før og nu.

[af]

PERNILLE SONNE, CAND.MAG. OG PH.D.-STUDERENDE, ROSKILDE UNIVERSITET | perniso@ruc.dk

Man antog, at 'tåber' stod et sted mellem de sjælssunde mennesker med den frie vilje og de afsindige og åndssvage uden fri vilje.

En drabssag fra 1904: Den 70-årige Jens Jørgen Pallesen og den 48-årige Villads Jensen havde længe været hinandens elskere. Jens Jørgen overnattede tit hos Villads i Nørre Snede. Natten til den 3. november gik der imidlertid noget helt galt. Om morgenen blev Jens Jørgen fundet død med et knust kranie. Det var Villads, der havde slået ham ihjel med et stykke brænde.

De var begge glade for brændevin og havde drukket tæt om aftenen inden drabet. Jens Jørgen var blevet fuld og afviste Villads' tilnærmelser. Det gjorde Villads så vred, at han greb den nærmeste genstand og slog Jens Jørgen flere gange i hovedet, hvilket resulterede i et kraniebrud.

Villads anmeldte selv dødsfaldet. Han forklarede, at Jens Jørgen havde været meget fuld om natten og var faldet ud af sengen flere gange, uden at Villads havde haft mistanke om, at han var kommet alvorligt til skade. Denne forklaring stemte dog ikke med ligets tilstand. Den læge, der foretog obduktionen, fremhævede, at 'den vold, der er overgået ham, utvivlsomt ville medføre døden selv hos et yngre, kraftigt menneske.'

Villads blev derfor anklaget for drabet. Allerede under et par tidligere tyverisager mod ham havde læger konstateret, at Villads var ringe begavet eller imbecil og desuden uhelbredelig drunker. I retten udtalte distriktslægen, der havde undersøgt Villads, at det var kombinationen af medfødt imbecilitet og stærk

beruselse, som fik arrestanten til at reagere 'ganske impulsivt uden ringeste begreb om, hvad det, han gør, kan føre til.' Derfor besluttede dommeren, at Villads skulle underkastes sikkerhedsforanstaltninger i stedet for en straf. Det vil sige en tidsubestemt anbringelse på en åndssvageanstalt.

Denne vurdering af arrestanten fandt appeldomstolen Viborg Landsoverret korrekt. Det gjorde Højesteret imidlertid ikke. Villads var ikke så dårligt begavet, at han var fuldstændig utilregnelig. Den medfødte imbecilitet placerede derimod Villads i gruppen af delvist utilregnelige lovovertrædere. Og derfor skulle han dømmes efter § 39 i straffeloven af 1866. Straffes skulle han, men altså ikke lige så hårdt, som hvis han havde været fuldt tilregnelig. Sagen endte derfor med, at Villads fik fire år i tugthus for vold med døden til følge – en forbrydelse, hvor strafammen normalt lå mellem 2 og 12 års strafarbejde.

Straffeloven af 1866 byggede blandt andet på ideen om, at mennesket besidder en fri vilje – og derfor kan skelne mellem rigtigt og forkert. Hvis man alligevel valgte at gøre det forkerte – bryde loven – pådrog man sig en skyld, der skulle sones med straf. For første gang blev det lovbestemt, at afsindige og åndssvage kunne frikendes, når de begik et lovbrud, fordi de ikke havde en fri vilje og dermed ikke kunne vælge mellem rigtigt og forkert på samme måde som andre. I stedet for straf kunne de idømmes tidsubestemte sikkerhedsfor-

anstaltninger, som kunne ophæves, når de ikke længere fandtes nødvendige.

Man antog, at 'tåber' stod et sted mellem de sjælssunde mennesker med den frie vilje og de afsindige og åndssvage uden fri vilje. Var en person kun delvist ansvarlig for sine handlinger, var den skyld, han pådrog sig, tilsvarende mindre. Der skulle derfor en mindre straf til for at sone den.

Domstolene anvendte jævnligt straffelovens § 39. At en del lovovertrædere således fik nedsat straf og dermed den mildeste revselse, bekymrede imidlertid en del jurister og læger i tiden omkring år 1900. Når 'tåber' – svarende til åndssvage af lettere grad – hurtigere blev sluppet fri igen, frygtede man, at de kort tid efter ville begå ny kriminalitet. At de så at sige ville rende ind og ud af fængslerne. Kriminalstatistikkerne fortalte ikke, om det var de samme personer, der gang på gang blev dømt efter § 39, men straffelovens kritikere vurderede, at det i høj grad var tilfældet.

Derfor foreslog kritikerne, at langt flere i stedet burde idømmes tidsubestemte sikkerhedsforanstaltninger på en anstalt. For en del af disse lovovertrædere syntes endnu mindre tilregnelige, end domstolene ville indse. Skulle man endelig straffe de mindre tilregnelige, burde det ifølge kritikerne snarere ske med langvarig straffe, om end af mildere karakter, så man tog mere hensyn til den trussel, lovovertræderen udgjorde mod samfundet.

Var en person kun delvist ansvarlig for sine handlinger, var den skyld, han pådrog sig, tilsvarende mindre.

Straffeloven af 1930 imødekom en række af kritikernes krav. Med en del ændringer er det den samme straffelov, der gælder i dag, hvor man formentlig ville have vurderet Villads som utilregnelig og tilkendt ham en tidsubestemt foranstaltning i socialt regi for personfarlig kriminalitet.

Måske vil udviklingshæmmede lovovertrædere i dag foretrække den relativt milde straf, som Villads faktisk fik? I hvert fald giver nogle af dem udtryk for, at de oplever foranstaltninger som en reel straf. Og en hård en af slagsen. For i lidt under halvdelen af sagerne berammer domstolene ingen længstetid. Selvom der bliver ført løbende kontrol med varigheden af dommene og flere af dem bliver ophævet hen ad vejen, kan det være svært for nogle udviklingshæmmede at forstå og se rimeligheden i det, når sanktionen til normalt begavede varer i kortere tid for selvsamme kriminalitet.

Er det rimeligt og et retssamfund værdigt? Skal der være sammenhæng mellem skyld og straf? Hvor gode er argumenterne for 'foranstaltningerne', tidsbestemte som tidsubestemte? Oprindeligt var det tanken dels at beskytte og undlade at straffe kriminelle, der 'ikke kan gøre for det', dels at beskytte samfundet mod en gruppe mennesker, der blev opfattet som særligt farlige. Men der er ingen dokumentation for, at psykisk udviklingshæmmede samlet set er farligere end alle andre. At straffe eller

behandle for 'farlighed' sætter ikke fokus på, om den pågældende er skyldig eller ej, men på risikoen for en forbrydelse i fremtiden.

Jeg er hverken læge, jurist eller pædagog og skal ikke gøre mig klog på, hvordan sanktioner bør være over for udviklingshæmmede lovovertrædere. Som historiker kan jeg påvise, at man over tid har opfattet skyld og straf på måder, som virker fremmede i dag. Og det vil man i fremtidens samfund måske også tænke om vores nuværende praksis.

[f:] PERNILLE SONNE

Pernille Sonne arbejder på en ph.d.-afhandling om dansk retspsykiatri 1890-1935, som også omhandler udviklingshæmmede og sent udviklede kriminelle.

Bidrager med kapitlet "Men selvfølgelig Jernstænger for Vinduerne" til bogen *Psykiatriens historie i Danmark*, Jesper Vaczy Kragh (red.) (2008), København: Hans Reitzels Forlag.

Kilder: Straffeloven af 1866 og 1930, Højesteretstidende 1905.

[af]

METTE EGELUND OLSEN, JOURNALIST VED CENTER FOR OLIGOFRENIPSYKIATRI,
ÅRHUS UNIVERSITETSHOSPITAL, RISSKOV | metteols@rm.dk

NÅR LIVET HAR GJORT DEM ONDT

[Hjælp behov] De er omsorgssvigtede. De er traumatiserede. De er udviklingshæmmede. Og de er kriminelle. De befinder sig ofte blandt de bedst begavede udviklingshæmmede mennesker, og de har brug for støtte til at finde tilbage til et værdigt liv. Psykologerne på Center for Oligofrenipsykiatri hjælper dem på vej.

På Center for Oligofrenipsykiatri ved Århus Universitetshospital, Risskov arbejder tre psykologer, der behandler og undersøger udviklingshæmmede med psykiske lidelser. En del af disse udviklingshæmmede mennesker har en kriminel baggrund. De tilhører ofte gruppen af lettere udviklingshæmmede.

De fleste af de kriminelle udviklingshæmmede i behandling har domme bag sig for seksuelle overgreb, vold, trusler og brandstiftelse, mens traditionel berigelseskriminalitet fylder forholdsvis lidt.

Psykologerne har den fordel, at de ikke alene beskæftiger sig med behandlingen, men også med undersøgelsen. De kan blandt andet lave de psykologundersøgelser, som indgår i mentalerklæringer og dermed pege på, hvilke foranstaltninger, der kunne mindske risikoen for ny kriminalitet. Det kan eksempelvis være faste rammer og en struktureret hverdag.

Centrets psykologer tilbyder foruden samtalebehandling og undersøgelse også supervision, temadage, undervisning, kurser og vidensdeling i form af blandt andet artikler.

Tilbage til et liv

Psykologerne laver undersøgelser både før og efter de kriminelle udviklingshæmmede skal anbringes.

Formålet er blandt andet at pege på, hvordan det videre forløb skal være, så det udviklingshæmmede menneske med en kriminel baggrund får et liv igen. Og netop liv er ofte hvad, de ikke har haft. I hvert fald ikke et godt liv.

De domsanbragte udviklingshæmmede, der er i behandling på Center for Oligofrenipsykiatri, er ofte både de bedst begavede og personlighedsmæssigt mest belastede blandt de udviklingshæmmede.

De har således været mest udsat for misrøgt, mishandling og understimulering. De har så sjældent mødt tryk

og tillid, at de har svært ved at skabe relationer. Og netop relationer er vigtige i det opbyggende arbejde hen mod et liv, der er værd at leve.

Personalet betyder meget

Det pædagogiske personale inddrages i psykologsamtalerne for at bevidne klienternes fortællinger og små fremskridt. Det sker selvfølgelig med klienternes samtykke. Tit oplever psykologerne, at den domsanbragte gerne vil have personalet med til samtalerne. Fordi de har brug for det bånd, de endelig har fået knyttet til et andet menneske. Psykologerne understøtter og arbejder med relationen og udbygger dermed evnen til at have tilknytning til andre mennesker.

Psykologerne ser klienterne cirka en gang hver fjortende dag. De andre – personalet – ser dem hver dag. De skal derfor bære det igennem derhjemme. Og pædagogerne lærer også noget af at være med til samtalerne, som de kan bringe med ind i deres arbejde derhjemme. Det kan for eksempel handle om anerkendende måder at tale til hinanden på.

Selvfulgelig tales der om det, der er tungt og svært. Men der tales ikke kun om, at problemet findes inden i individet, men der ses også på årsagerne i klientens omgivelser og mulighederne for at andre kan hjælpe. For det er et helhedsorienteret arbejde. Psykologerne vil for eksempel meget gerne ud på bostederne og fortælle. Tit mangler pædagogerne indgange og redskaber til at tackle deres domsanbragte beboere.

En anden tilknytning

Teoriene og baggrunden bag den behandling, der tilbydes, er bred.

Det udviklingspsykologiske perspektiv er meget vigtigt. Lige så er tilknytnings-teorien, der betyder, at psykologen kan arbejde med klientens tilknytnings-erfaringer. Det sker blandt andet ved at tilbyde en positiv og mere tryk og tillidsskabende tilknytningserfaring, hvor der tidligere ingen har været.

Derudover spiller ord som anerkendelse og følelsesmæssig afstemning også ind. Alt i alt er der tale om langvarige forløb. Disse mennesker er sjældent blevet spejlet i, hvad der er på færde inden i dem selv. Derfor arbejder psykologerne også med at udvikle evnen til affektregulering. For at kunne styre sine følelser, skal man først lære dem at kende, og der skal være nogen til at spejle dem, hvilket der som sagt sjældent har været for mange af disse mennesker.

Affektregulering indebærer blandt andet, at de udviklingshæmmede mennesker med dom lærer, at der er nuancer og grader af følelser, og det vil igen måske give dem større tålmodighed.

De gode historier

Og så er der det narrative element, der handler om de domsanbragtes identitetsfortællinger.

Mange har en grundlæggende opfattelse eller fortælling om, at de slet ikke skulle have været her. De har et meget lavt selvværd. Næsten alt omkring egen identitet er sort syn. De kan ikke blive til noget. Men hvis man bag alt dette kan være med til at skabe en anden og mere nuanceret fortælling med fokus på personens ressourcer eller positive erfaringer, kan det ændre meget.

Terapeutiske breve er en metode, der kan bruges i forbindelse med narrativ terapi. Her skriver man de gode historier ned.

Mona – en udviklingshæmmede kvinde i behandling – mødte en mand, der kommenterede hendes fine cykel. Hun fornemmede, at der var noget galt, og at hun skulle væk fra ham. I et terapeutisk brev skrev psykologen til hende, at hun syntes, det var flot, at Mona var i stand til at kunne fornemme, at manden ikke havde gode intentioner. Sådan havde Mona aldrig selv set det. Hun havde kun tænkt på sig selv som et slags offer.

Psykologen fortæller en anden identitetsfortælling, hvor Monas adfærd op-

Psykologerne fra Center for Oligofrenipsykiatri ved Århus Universitetshospital, Risskov (fra venstre Hanne Bisgaard, Trine Reippuert Knudsen og Lene Ravn) beskæftiger sig med undersøgelse og behandlingen af udviklingshæmmede med kriminel baggrund.

fattes positivt. Man skaber en modvægt til de meget negative fortællinger, som disse mennesker ofte bærer rundt på.

Differentialdiagnostik er også en del af psykologernes arbejde. Det indebærer, at psykologerne i forbindelse med undersøgelser og testninger kan formulere en hypotese om, hvad der ellers kan være galt. Eller, hvad det også kan handle om. Det kan for eksempel være autisme eller ADHD, der er på spil.

Observationer fylder også en del. For mange af de domsanbragte udviklingshæmmede er så nederlagsprægede, at de under en testning bliver så usikre, at de ikke kan vise, hvad de egentlig kan.

De lette tunge

Typisk er de kriminelle udviklingshæmmede, der er i behandling på centret, som sagt de bedst begavede. Men der skelnes ikke så meget mellem, om de er domfældte eller ej. Men noget går igen

i denne gruppe. De er ofte omsorgssvigtede, personlighedsforstyrrede og traumatiserede efter vold, alkoholmisbrugende forældre og seksuelt misbrug.

Disse mennesker har oplevet nederlag på nederlag. Foruden at de er omsorgssvigtede hjemmefra, har de været udsat for mobning. Og lærerne kan have 'overset' problemerne, hvorfor der ikke blev handlet. Der er mange lag af svigt, og der er meget at afdække. Men psykologerne på Center for Oligofrenipsykiatri tilbyder veje, så man kan finde ind til kernen. Ind til det menneske, der også har ret til et liv. Et værdigt liv på trods af tidligere handlinger.

[f:] CENTER FOR OLIGOFRENIPSYKIATRI

Center for Oligofrenipsykiatri består af Oligofreniklinikken, der varetager behandlingen af udviklingshæmmede mennesker med psykiske lidelser, og Videnscenter for Psykiatri og Udviklingshæmning, der formidler viden om udviklingshæmmede mennesker og psykiske lidelser. Formidlingen sker via artikler, hæfter, hjemmesiden, kurser, konferencer, temadage og supervision.

Centret har fire psykologer, herunder tre kliniske, tre psykiatere, to sekretærer, en informationsmedarbejder, en journalist og en fotojournalist.

Centrets psykologer tilbyder efter forudgående visitation gratis samtalebehandling. Det kræver en henvisning fra egen læge til Oligofreniklinikken, hvor overlægen visiterer til et eventuelt videre psykologtilbud, der er en del af regionens tilbud til borgerne. Der skal betales for de øvrige ydelser som eksempelvis supervision, kurser, udredninger, undersøgelser, observationer, testninger, temadage, undervisning, som hører under Videnscenter for Psykiatri og Udviklingshæmning.

Center for Oligofrenipsykiatri
Skovagervej 2
8240 Risskov
telefon: 77892990
email: videnscenter@oligo.dk
www.oligo.dk

Et nyt *NDU-nyt* går på vingerne

Denne udgave af *NDU-nyt* er resultatet af mange overvejelser, forhandlinger og ikke mindst lysten til at gøre det bedre. *NDU-nyt* har fået nyt format, nyt papir og nyt layout – men ikke kun det: Indholdsmæssigt er der også lavet justeringer. *NDU-nyt* har fremover en kronik, et juridisk indspark og de små nyheder, som tidligere var forvist til bagest i bladet, har nu fået deres eget reservat i begyndelsen.

NDU-nyt fastholder den gode tradition for uddybende artikler, som beskriver problematikkerne inden for området med sigtede eller domfældte udviklingshæmmede. Portrættet af en dedikeret ansat på et bosted, en reportage fra et dagbehandlingstilbud og beskrivelse af metoder eller nyeste forskning vil også finde vej ind i bladets spalter. I det nye blad forsøger vi at give de større artikler flere indgange og deler gerne op i flere selvstændige enheder. Alt sammen for overskuelighedens skyld.

Det er vores målsætning, at *NDU-nyt* skal informere, perspektivere og dele viden. Vi vil orientere om emner og nye tiltag, som har betydning for de personer, der arbejder med udviklingshæm-

mede eller sent udviklede mennesker, der begår kriminalitet. Vi håber også, at bladet vil fange interesse hos en bredere kreds: Pårørende, politikere, interesseorganisationer, uddannelsesinstitutioner, medier, m.fl.

Seniorkonsulent Lars Sandberg og kommunikationsmedarbejder Henriette Stevnhøj skriver og redigerer *NDU-nyt*, som fremover udkommer fire gange årligt. Lars Sandberg er ansvarlig over for presseloven.

På hjemmesiden www.ndu.dk kan du altid læse bladet i elektronisk format. Her ligger også de tidligere udgaver af *NDU-nyt* og andre publikationer, som er udkommet siden netværkets start i 2004. Du kan tilmelde dig som modtager af bladet på www.ndu.dk eller ved at sende en e-mail med navn og adresse til ndu@rm.dk. Bladet er gratis.

Vi håber, at *NDU-nyt* kan virke inspirerende, dialogskabende og som et lille klogt input i en travl hverdag.

Redaktionen

[f:]

abcdefghijklmnop
qrstuvwxyzæøå

abcdefghijklmnopq
rstuvwxyzæøå

NDU-nyts layout er lavet af grafisk designer Pia Jensen fra Weitemeyer Design & Communication i Århus.

NDU

NETVÆRKET
VEDRØRENDE
DOMFÆLDTE
UDVIKLINGS-
HÆMMEDE

midt
regionmidtjylland